

Varför och hur ska staten uppmuntra lokala ekonomier?

Alf Hornborg

Humanekologiska avdelningen

Lunds universitet

Pengarnas historia

PENGARNAS FORM	URSPRUNG	IMPLIKATIONER
MYNT (metall) [Pengar som vara]	Mindre Asien 600 f.Kr. (Lydien, Grekland)	Kommersiella civilisationer ersatte tributimperier
SEDLAR (papper) [Pengar som löfte]	Kina 100 e.Kr. Italien 1350 (Renässans)	Banker och kapitalism ersatte feodalism och jordägarmakt
ELEKTRONISKA SIFFROR [Pengar som information]	USA 1971 (NASDAQ, m.m.)	Finanskapitalism ersatte industriproduktion

Två sätt att förstå pengar

KONVENTIONELL EKONOMISK VETENSKAP	EKONOMISK ANTROPOLOGI, SOCIOLOGI
Ett "utifrånperspektiv"	Ett "inifrånperspektiv"
Pengarnas "funktion" är att göra utbytet i samhället mera effektivt	Pengar har gjort människors relationer och förpliktelser till <i>ting</i> som kan beräknas, ansamlas och användas för att utöva makt
(Utgår ifrån att pengar föregicks av byteshandel, som är mindre "effektivt")	(Ifrågasätter att pengar föregicks av byteshandel)

Vår moderna syn på pengar

- formulerades av framgångsrika finansmän
- och etablerades i 1800-talets England (kärnan i ett kolonialt imperium)
- tillsammans med fossilbränsle driven teknik (Industriella Revolutionen)
- som ett led i Englands ansträngningar att överbrygga sin egen markbrist
- genom att förskjuta resursuttag och miljöbelastning till andra länder

Är pengarna "roten till allt ont"?

- Förtingligar mänskliga relationer
- Uppmuntrar girighet, exploatering och bedrägeri
- Lurar oss att tro på fiktiva värden och att allting är utbytbart
- Kräver ständig ekonomisk tillväxt som blundar för miljö och ändliga resurser
- Belönar accelererande resursförbrukning

Olika sorters pengars funktioner

(LETS = Local Exchange Trading Systems)

Pengars funktioner	\$ € £	LETS	Kupong	Poäng
Bytesmedel för dubbelriktade transaktioner	Ja	Ja	Nej	Ja
Anger varor och tjänster som de kan bytas mot	Nej	Nej	Ja	Ja
Specificerar brukare	Nej	Ja	Nej	Nej
Utges och stöds av statliga myndigheter	Ja	Nej	Nej	Ja
Lagrar räntealstrande värde	Ja	Nej	Nej	Nej

En ekonomi med två "sfärer"

GLOBAL, FORMELL SEKTOR Valuta: Vanliga pengar	Här byts lönearbete mot globalt konkurrerande marknadsvaror
LOKAL, INFORMELL SEKTOR Valuta: "Poäng(ar)"	Här byts medborgarpoäng mot lokalt producerade varor och tjänster

De två valutorna

VALUTA	PENGAR	POÄNG(AR)
Intjänas	Genom lönearbete eller försäljning på den formella marknaden	Som medborgarlön (basinkomst) utdelad till hushåll i proportion till storlek, eller genom utbyte av lokalt producerade varor och tjänster
Giltighet	Ingen begränsning	Kan endast användas för att inhandla lokalt producerade varor och tjänster
Beskattning	Beskattas	Beskattas inte
Ränta	Ger ränta vid besparing	Ger inte ränta
Utges av	Myndigheter	Myndigheter

Vad kan i regel produceras lokalt?

NÅGRA EXEMPEL:

Arkitekthjälp	Grus, sand	Skolor
Bageri	Gårdsbutiker	Skomakare
Barnomsorg	Hemhjälp	Skrädderi
Blomsterhandel	Hotell	Slakteri
Bränsle	Juridisk hjälp	Smide
Budservice	Livsmedel	Snickare
Byggmaterial	Möbelsnickare	Sotning
Frisör	Renhållning	Spisar, kaminer
Förpackningar	Restauranger	Städning
Förskolor	Sjukgymnastik	Äldreomsorg

Vad *behöver* vi pengarna till?

Teknik som inte kan produceras lokalt:

- *Sjukvård* (medicinsk utrustning; mediciner)
- *Informationsteknik* (datorer; bredband)
- *Elektricitet* (förnyelsebar)
- *Fjärrvärme* (skogsråvara)
- *Tågtrafik*

Hur definiera vad som är lokalt?

Olika möjligheter:

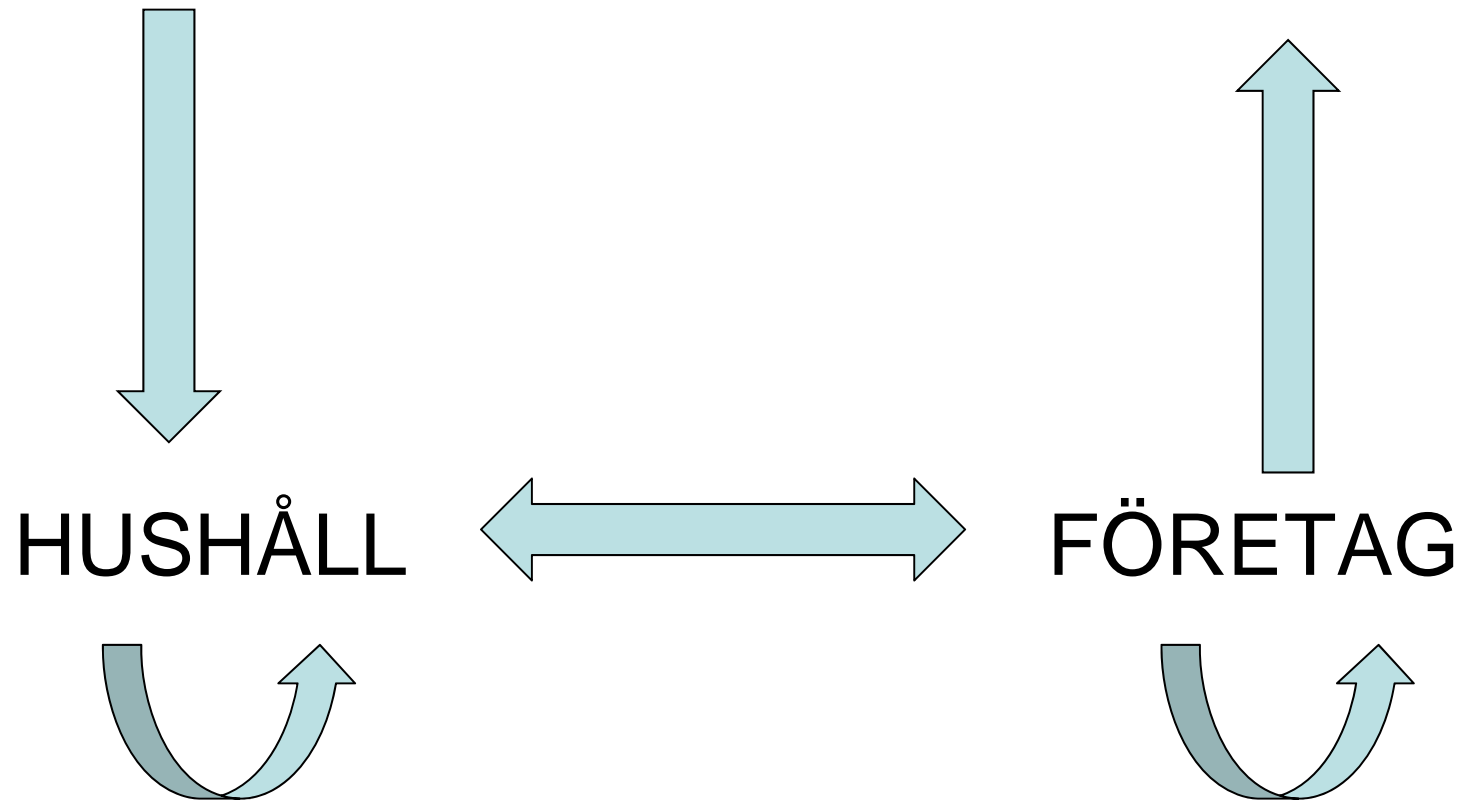
- 1. *Certifiering* (t.ex. "Producerat inom 10 km från köpstället")
- 2. *Ursprungsmärkning* (t.ex. "Producerat i kommun x, y eller z")
- 3. *Förteckning* över lokala varumärken

Varför skulle man vilja handla med poäng i stället för pengar?

KATEGORI AV AKTÖRER	SKÄL FÖR ATT VILJA HANDLA MED POÄNG
Hushåll	Avlastar ordinarie inkomst från vissa typer av utgifter Möjliggör större oberoende av lönearbete Ökar social gemenskap
Företag	Specialisering på lokala produkter kan innebära konkurrensfördelar Kan användas för att köpa in (obeskattade) tjänster informellt, vid tillfälliga produktionstoppar Kan hos myndigheter växlas till pengar enligt flexibla växlingskurser
Myndigheter	Minskar offentliga kostnader för transportnät, miljöskydd, arbetslöshetsunderstöd, socialbidrag och vård

Flödet av poängvaluta

MYNDIGHETER (STAT, KOMMUNER)

Vad vore poängen med en poängekonomi?

KOLLEKTIVA FÖRDELAR ("SAMHÄLLSNYTTAN") MED POÄNGEKONOMI:

1. Minskad efterfrågan på långväga transporter (= minskade koldioxidutsläpp; minskad energi- och materialåtgång; minskade kostnader för transportinfrastruktur; minskat antal trafikolyckor)

2. Ökad lokal återvinning av näringsämnen och förpackningar (= minskat växtnäringsläckage; minskade avfallsmängder; minskad förbrukning av lagerresurser)

3. Lägre mekaniseringsgrad i jordbruket (= minskad resursförbrukning; minskad miljöpåverkan; mera fysisk rörlighet för flertalet)

4. Minskad efterfrågan på exportproduktion av livsmedel (= globalt minskad marginalisering av landsbygdsbefolkning; ökad självförsörjningsförmåga; minskad sårbarhet; ökad livsmedelssäkerhet)

5. Mer lokaliserad livsmedelsproduktion (= minskade förluster av livsmedel genom överproduktion, lagring och transport; färskare och hälsosammare livsmedel med mindre konserveringsmedel; bättre kontakt mellan producent och konsument; bättre kontroll)

6. Mera varierat landskap (= ökad biologisk mångfald; minskad ekologisk sårbarhet)

7. Ökad lokal samverkan (= minskad social marginalisering; bättre psykosocial hälsa)